

23.11.2022

Група 24

Мегей А.В.

Всесвітня історія

Урок № 1-2

Тема: Повсякденне життя та культура в міжвоєнний період

Мета уроку: охарактеризувати зміни в повсякденному житті населення в першій половині ХХ ст.; визначати тенденції в розвитку культури; розповісти про досягнення науки і техніки періоду, пояснювати їхній вплив на повсякденне життя людей; висловити аргументовані судження про наукову/мистецьку діяльність Сальвадора Далі, Альберта Ейнштейна, Чарлі Чапліна.

ХІД УРОКУ

1. НАЙВАЖЛИВІШІ ДОСЯГНЕННЯ НАУКИ

1920—1930-ті роки були етапними в розвитку багатьох наук і насамперед фізики. У 1897 р. англійський фізик Дж. Томсон відкрив першу елементарну частку, яка входить до складу атома — електрон. У 1901 р. німецький фізик М. Планк встановив, що енергія виділяється не суцільним потоком, а окремими пучками — квантами. За розробку квантової теорії відомого вченого у 1918 р. удостоїли Нобелівської премії.

Величезний внесок у розвиток ядерної фізики зробив датський учений Н. Бор., який за заслуги у вивченні будови атома отримав у 1922 р. Нобелівську премію.

У 1905 р. німецький фізик А. Ейнштейн заклав основи теорії відносності, яка змусила переглянути багато традиційних уявлень про простір, час і рух.

Значний внесок у розвиток сучасної теоретичної й експериментальної фізики зробив видатний італійський фізик Е. Фермі.

Розглянувши закони мікросвіту з позицій теорії відносності, відомий англійський учений П. Діраку 1926—1927 рр. розробив новий напрямок фізичного знання — релятивістську квантову механіку.

Англійський фізик Дж. Чедвік відкрив ще одну елементарну частку — нейтрон, — що не мала електричного заряду. Завдяки цьому відкриттю фізична інтерпретація періодичної системи елементів була в цілому завершена.

Досягнення теоретичної й експериментальної фізики мали вплив і на інші науки. Поняття і методи, вироблені при вивченні мікросвіту, засвоювали та застосовували в біології, хімії і медицині, збагачували всі галузі природознавства.

Найбільших успіхів досягають математичні школи в Німеччині, Франції, СРСР, США. Широкої популярності набули праці відомих математиків Д. Гільберта (Німеччина), Ж. Адамара (Франція), І. Виноградова (СРСР), Дж. Біркгофа (США).

Значних успіхів досягла астрономія. Було відкрито безліч інших Галактик, що до цього здавалися скупченням первинної матерії. Те, що ці «скупчення» є саме «позагалактичними» (тобто, розташованими за межами нашої Галактики) зоряними системами, вперше довів К. Лундмарку 1920 р.

Широке застосування фізичних і хімічних методів у біологічних дослідженнях привело до створення біофізики і біохімії. Учені проникли в таємниці будови білка, розпочали вивчення процесів обміну речовин, знайшли, а потім і отримали штучно перші вітаміни й антибіотики (стрептоміцин, пеніцилін).

Нобелівські премії — міжнародні премії, названі на честь їхнього засновника шведського інженера-хіміка А. Нобеля. Присуджують щорічно (з 1901 р.) за видатні роботи в галузі фізики, хімії, медицини і фізіології, економіки (з 1969 р.), літератури, за діяльність у зміцненні миру.

Марія Склодовська-Кюрі одержала дві Нобелівські премії в галузі фізики і хімії, увійшовши в історію як єдина жінка, яка двічі була удостоєна вищої нагороди в науковому світі.

Ця польська дослідниця мала понад 20 почесних учених ступенів, була членом 85 наукових товариств з усього світу. Геніальний учений, Склодовська-Кюрі підірвала своє здоров'я за роки роботи з радіоактивними елементами, і у 1934 р. померла від хронічної променевої хвороби.

Альберт Ейнштейн (1879-1955 рр.) — видатний фізик-теоретик, один із засновників сучасної фізики. Народився у Німеччині в м. Ульм, жив у Швейцарії (з 1893 р.), Німеччині (з 1914 р.) і США (з 1933 р.). Створив спеціальну і загальну теорію відносності. Відкрив закон взаємодії маси й енергії. Автор основних праць з квантової теорії; впровадив поняття фотона (1905 р.), встановив закон фотоефекта, основний закон фотохімії. З 1933 р. працював над проблемами космології і єдиної теорії поля. У 1930-і роки активно виступав проти фашизму і війни; у 1940-і роки — проти застосування ядерної зброї. У 1940 р. підписав лист президенту США про небезпеку створення ядерної зброї в Німеччині. У 1921 р. удостоєний Нобелівської премії.

В медицині почали використовувати електрокардіографи і електроенцефалографи — апарати для дослідження діяльності серцевого м'яза і головного мозку.

Величезне значення як для фізіології, так і для медицини мало вивчення вищої нервової діяльності академіком І. Павловим та його школою.

Австрійський вчений З. Фрейд розробив теорію психосексуального розвитку індивіда. Фрейд був ініціатором практичного застосування методу психоаналізу при лікуванні певних захворювань.

2. ТЕХНІЧНИЙ ПРОГРЕС

Характерною рисою науково-технічного прогресу з 1920-х роках стало масове виробництво і використання електроенергії. Електрика перетворилася у вирішальний чинник становлення нових енергоємних галузей промисловості та здійснення різних систем механізації й автоматизації технологічних процесів. Інтенсивно створювали енергетичні системи із спільними електротехнічними мережами, що дозволили регулювати розподіл енергії між споживачами. З 1920-х років у США, а потім і в інших країнах розпочався пришвидшений розвиток засобів автоматизації в управлінні електростанціями.

Значний вплив на розвиток науково-технічного прогресу мало двигунобудування. На початку 1920-х років провідне місце належало двигунам внутрішнього згорання, сумарна потужність яких становила 75 % загальної потужності всіх первинних двигунів у світі (1920 р.).

Реактивні двигуни конструювали на основі теоретичних робіт К. Цюлковського (Росія) Р. Есно-Пельтро (Франція), Р. Годдара (США), Г. Оберта (Німеччина) та ін. У 1926 р. у США, а в 1930-і роки в Німеччині і СРСР відбувся запуск перших ракет на рідкому паливі.

На жаль, тривалий час лишалися маловідомими на батьківщині розробки в галузі ракетобудування талановитого українського вченого Ю. Кондратюка. Його праці і винаходи, перекладені англійською мовою, широко використовували в США для підготовки космічних експедицій на Місяць.

Найважливішим нововведенням у техніці машинобудування було спеціалізоване потоково-масове (конвеєрне) виробництво.

Лідером автомобільної промисловості були США, де фордівська модель у 1908 р. поклала початок масовому виробництву автомобілів. У 1929 р. на 100 жителів США припадало 21,7 автомобілів; у Великій Британії і Франції — 3,2; а в Німеччині — 1. Центром автомобільної промисловості США був Детройт.

Видатна роль у розвитку світового автомобілебудування належить відомим інженерам і організаторам виробництва К. Бенцу, В. Майбаху, Г. Даймлеру, Ф. Порше (Німеччина), П. д'Левассору (Франція), Д. Дуранту, Г. Форду (США).

Надзвичайно швидко зростали темпи розвитку авіації. У 1903 р. брати Райт здійснили перший керований політ на своєму «Флайєр-1», виготовленому з дерева, дроту і тканини. Вивчення та раціональний вибір аеродинамічних форм літаючих машин з поступовим переходом до багатопланових, суцільнометалевих конструкцій (Г. Юнкере у Німеччині, А. Туполеву СРСР), підвищення потужності двигунів визначило наростання швидкості польотів — від 300 км/ год у 1922 р. до 750 км/год у 1939 р.

У міжвоєнний період розпочали широко застосувати авіацію як один з основних засобів транспорту.

У червні 1919 р. британські авіатори Д. Елкок і А. Браун вперше перетнули Атлантичний океан. Політ загалом тривав 16 год і 27 хв. У 1926 р. англійський пілот А. Кобем здійснив авіапереліт з Південної Англії в м. Кейптаун (Південна Африка) і назад з метою перевірити можливості відкриття далеких авіамаршрутів. У 1927 р. американець Ч. Ліндберг за 33 год і 30 хв зробив безпересадочний переліт з

Нью-Йорка до Парижа. Величезний внесок у розвиток світової авіації зробили льотчики СРСР, які здійснили рекордні польоти в 1930-і роки.

Ю. Кондратюк

Із середини 1920-х років почали виходити телевізійні передачі.

Першу систему телепередач продемонстрував у Великій Британії Дж. Берд. Телевізійна картинка являла собою чергування рухомих чорних і білих смуг.

У 1926 р. встановлено трансатлантичний телефонний зв'язок між Лондоном і Нью-Йорком, заснований на використанні досягнень радіотехніки.

Так само швидко удосконалювалася в цей період техніка кінематографії. У 1920-ті роки після багатьох невдалих спроб окремо відтворити зображення і супроводжуючий його звук, записаний на грамофонних дисках, у Німеччині, США, СРСР удалося розробити оптичні методи звукозапису на плівці, що поклали початок широкому поширенню звукового кіно.

3. ВІНАХОДИ УКРАЇНЦІВ, ЩО ЗМІНИЛИ СВІТ

Винахідником гелікоптеру є київський авіаконструктор, який емігрував до США, Ігор Сікорський. У 1931 р. він запатентував проект машини з двома пропелерами — горизонтальним на даху і вертикальним на хвості. У вересні 1939 р. розпочалися випробовування гелікоптера VS-300 спочатку. Їхній успіх сприяв отриманню першого замовлення від американської армії. Понад півстоліття всі президенти США користуються послугами гелікоптерів Сікорського.

Гелікоптер Сікорського

Історичні подробиці. Переможець одних з перших автомобільних перегонів заявив журналістам, які оточили його після заїзду: «Я їхав зі швидкістю 20 кілометрів на годину. Це — безумство».

Уродженець Житомира Сергій Корольов є конструктором радянської ракетно-космічної техніки і засновником космонавтики. У 1931 р. він разом з московським колегою Фридрихом Цандером домігся створення громадської організації з вивчення реактивного руху, яка згодом стала державною науково-конструкторською лабораторією з розробки ракетних літальних апаратів.

4. ВПЛИВ ДОСЯГНЕНЬ НАУКИ І ТЕХНІКИ НА ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ ЛЮДЕЙ

XX ст. змінило роботу та дозвілля людей, устрій їхнього життя та побут. 1920-ті роки були роками підйому, Європа одужувала від воєнних труднощів. Економічне зростання, розвиток промисловості — все формувало стиль «золотих двадцятих років».

У 1921 р. відбувся перший в історії конкурс краси. Небаченої популярності набули польоти на аеропланах і гонки на автомобілях.

На ринку споживчих товарів індустріально розвинених країн з'явилися радіоприймачі, пилососи, холодильники, пральні машини й інша електропобутова техніка. Звичайно, це суттєво змінило побут людей, звільнило більше часу для дозвілля.

Наприкінці XIX — на початку XX ст. популярності набули патефони, які отримали назву від компанії виробника кіноапаратури і звукозаписуючої техніки «Брати Пате», і грамофони (патент на винахід був виданий ще в 1887 р. німецькому винахіднику Е. Берлінеру). Ці пристрої були досить компактними, і хоча якість звучання не завжди задовольняла цінителів музики, гучність музики була достатньою і для влаштування прослуховування музичних новинок, і для організації танців.

У 1920 р. створено перший у світі електронний музичний інструмент, названий ім'ям його творця «терменвокс» — «голос Термена». Висота звуку інструмента змінювалася під час наближення руки до електроємного електроду. Для публіки було справжнім дивом, коли людина, не торкаючись до предметів, проводила руками то ближче, то далі від терменвоксу, і звучала дивна музика — «музика XX століття», як тоді її називали.

Л. Термен і «герменвокс»

Серед найвідоміших зірок «німого кіно» була геніальна Віра Холодна. Заради того, щоб подивитись на велику акторку, люди вишукувалися у довжелезні черги. У Харкові, наприклад, під час стовпотворіння в кінотеатрі «Ампір» розбили всі вікна, двері зірвали з петель, і для того, щоб приборкати натовп, який штурмував залу, викликали загін кінних драгун. Такий успіх у актриси був по всій Росії. І мало хто знав, що недосяжна для мільйонів прихильників «Раба кохання» народилась в Україні, і за гарний апетит мати називала доньку «полтавською галушкою».

Для зйомок нових кіножанрів — пригод і фантастики — використовували нові технології, покадрову зйомку. Перший ляльковий фільм «Прекрасна Люканіда», створений у Росії режисером Старевичем у 1911 р., зробив фурор не менший, ніж фільми Льюм'єрів. Глядачі були переконані, що бачать на екрані дресированих комах! У 1925 р. створено перший кіноваріант «Загубленого світу», глядачів якого вражали екранні динозаври (для фільму знімали ляльок динозаврів розміром 60 см).

Ще не з'явилися професійні кінокаскадери, але цирковий артист Гленн Морріс уже демонстрував на екрані карколомні трюки у ролі Тарзана (1924 р.). А у 1929 р. свою першу роль в кіно зіграв Джонні Вайсмюллер, який з початку 1930-х років був неперевершеним виконавцем ролі Тарзана. Йому ця роль вдавалась краще, ніж іншим, бо він був талановитим спортсменом — 3-разовим Олімпійським чемпіоном, 52-разовим чемпіоном США і 67-разовим рекордсменом світу з плавання.

На зміну «великому німому» прийшло звукове кіно. Першим звуковим фільмом у прокаті була американська кінострічка «Співак джазу» («The Jazz Singer», 1927 р.). З 1929 р. звукове кіно почало переважати на екранах США.

Мода найбільш сміливою, розкутою, екстремальною стала саме в ХХ ст. Звичайно, передусім вона цікавила жінок.

Під час Першої світової війни і після неї модно було виглядати «як хлопчик», популярними були короткі жіночі зачіски. Цю тенденцію підтримала славнозвісна Коко Шанель: вона нарядила жінок у чоловічий одяг, доповнивши дамський гардероб піджаками, брюками і строгими сорочками з краватками.

У 1921 р. з'явилися духи «Шанель № 5», які стали ознакою жіночності та смаку, а в 1926 р. — маленька чорна сукня, найвідоміша модель ХХ ст.

У цей період модниць Європи захопила мода на екзотику. Розкопки гробниці фараона Тутанхамона викликали хвилю «єгиптоманії». Всюди були малюнки лотосу, скарабея, Клеопатри.

Не менш екзотичною для західної людини модою був «російський стиль». Емігранти з більшовицької Росії шили і вишивали сукні і білизну, робили біжутерію і сумки, розписували шарфи і шалі.

У СРСР, з одного боку, втомлені від війн та революцій люди прагнули нормального життя, відносного комфорту, слідування світовій моді тощо. З іншого боку, багатьох захопили «революційні ідеї», які вони поширювали на повсякдення. Такі «революціонери» відмовлялись від «старої та міщанської звички» приготування смачної домашньої їжі, пропагуючи обіди в «комуністичних» громадських їдальнях, бажано — вегетаріанські. Опікування побутом, зручним одягом теж вважалося «міщанством».

Кадр із фільму «Тарзан»: Морін О'Салліван, Джонні Вайсмюллер і Чіта

Коко Шанель

У 1921 р. в радянській Росії набув популярності рух «Геть сором», члени якого ходили по містах оголеними або прикриваючись вузьким шарфом на стегнах із написом «Геть сором!». Але ця спроба відмовитись від «буржуазних пережитків» (одягу) в холодній Росії не вдалася.

Основні акценти в боротьбі за «новий побут» більшовики робили на антирелігійну роботу, розкріпачення жінок, поширення комуністичних ідей через мережу культурно-освітніх закладів. Більшовицьке керівництво майже не звертало уваги на матеріальний бік життя селян.

Організацію дозвілля дітей підпорядкували завданням «комуністичного виховання». Більша частина дітей в радянських республіках залучали до всіляких клубів, гуртків, майстерень, спортивних секцій тощо. Найпоширенішими гуртками були: громадсько-політичний, юннатів, літературний, драматичний (театральний), образотворчого мистецтва, музичний, фізкультурний. У школах силами дітей створювали інформаційно-пропагандистські так звані «кутки» (оформлені стенди): Леніна, піонерів, безбожників, санітарної просвіти, «Геть неписьменність!» та ін.

Будь-яке дійство, виставу полігурток мав перетворити на «політичну доповідь-інсценізацію», яку аудиторія сприймала б як «цікаве, яскраве, звучне і барвисте видовище». Серед таких «видовищ» популярними були, наприклад, «живі газети» про останні суспільно-політичні події чи «інсценовані суди», наприклад, над матір'ю, яка не дозволяла своїй дитині вступати до піонерської організації, чи політичні суди над капіталістами-фабрикантами або Р. Пуанкаре і В. Вільсоном, які «допомагають білогвардійцям розстрілювати та вішати робітників».

Ідеологічне навантаження мали навіть заняття фізичною культурою. Серед зразків «тем занять» не дивною, як на той час, виглядає така тема: «Принципова відмінність радянського спорту від спорту буржуазного».

Питання для самоперевірки:

1. Який внесок зробили в розвиток науки А. Ейнштейн, Н. Бор, Е. Фермі?
2. Розкажіть про прогрес автомобілебудування в міжвоєнний період.
3. Якими були основні тенденції моди у 1900 — 1920-х роках?
4. Як називався перший у світі електронний музичний інструмент?
5. Який внесок у моду ХХ ст. зробила Коко Шанель?

Домашнє завдання:

1. Опрацюйте конспект
2. Дайте відповіді на питання для самоперевірки в робочому зошиті

Виконані завдання відправте мені на електронну пошту anastasiamegej@ukr.net. У темі листа вказати ПІБ, номер групи, назву навчальної дисципліни.